

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

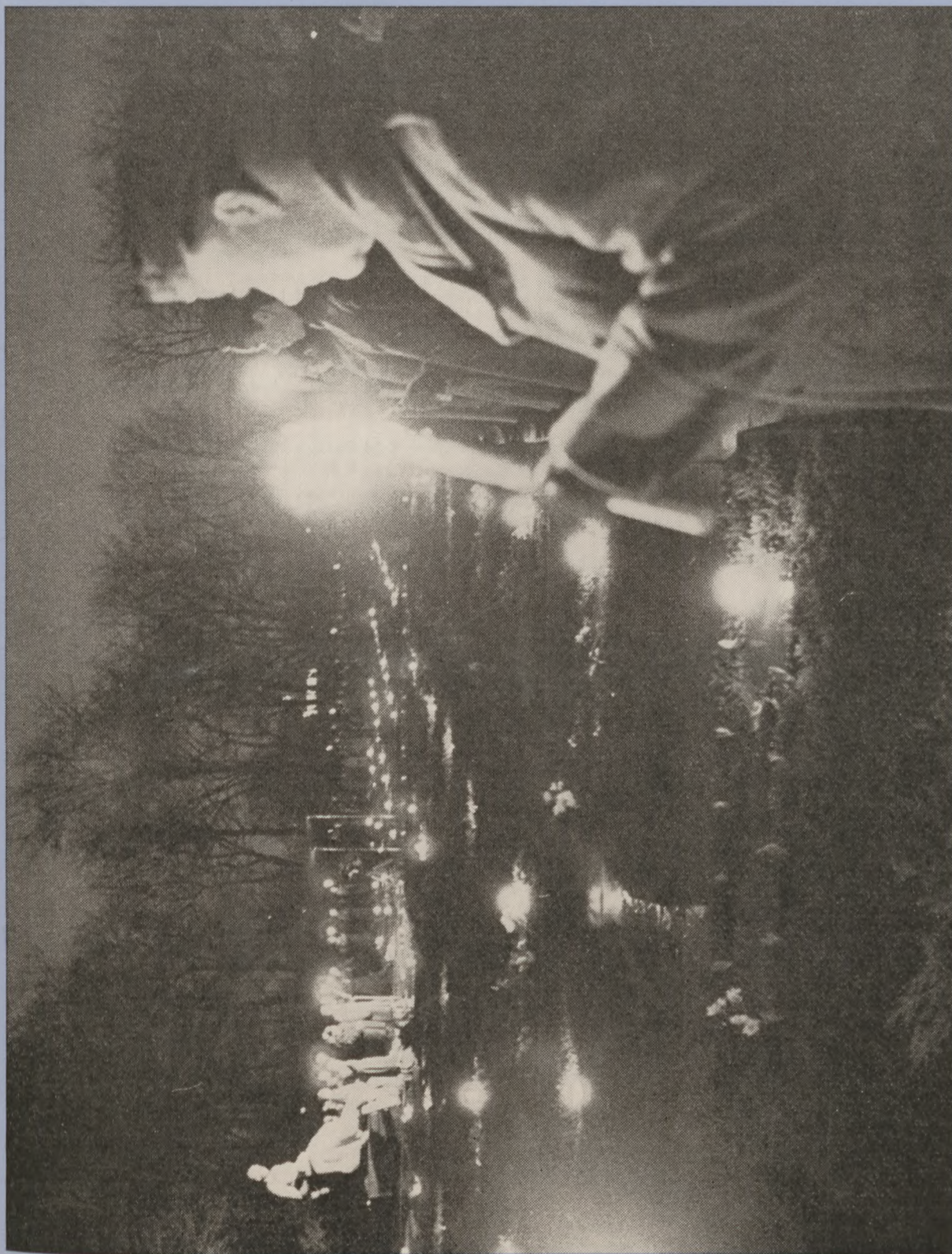
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

UDGIVET AF KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

NR. 1
10. FEBR.
1966

Der var en egen gribende stemning i Ryvangen, da der blev talt og sunget i faklernes skær.

KØGE INSTALLATIONSFORR. TORVET 15 TLF. KØGE 1301
POUL MADSEN TØMRER- & SNEDKERMESTER BOVVEJ 1 — PADBORG MØBELHANDLER TLF. (046) 7 33 84
HORSENS JERN & STAALFORRETNING SØNDERBROGADE 31 - HORSENS TLF. (066) 23355
MALERNES ANDELS-FORRETNING SOLSORTEVEJ 17 — SILKEBORG TLF. SILKEBORG 1349
IB HESSE RASMUSSEN TORVET 3 — SILKEBORG
MARIUS NIELSEN ENTREPRENØR DANMARKSGADE 50 AULUM — TLF. 84
I. C. ESPERSEN & SØN LÆDERHANDEL BREDEGADE 2 AALBORG *13 44 32
AALBORG LITOGRAFISKE ANSTALT SKT. CLEMENSGADE 1 AALBORG *13 23 11
N. K. STRØYBERG & CO.s EFTF. GL. HAVN 1 AALBORG *12 59 00
TH. BENTSEN CIVILINGENIØR STRANDVEJEN 126 - AARHUS C
ARBEJDSMÆNDENES FAGFORENING SKOLEGADE 24 — SILKEBORG
STØT KAMPEN FOR KRÆFTENS BEKÆMPELSE L. P.
ALLERLYST RENSERI FRANK JENSEN BORGERGADE 26 — SILKEBORG TLF. 1822
A/S BANKEN FOR VORDINGBORG & OMEGN TLF. VORDINGBORG 119
SØREN IVERSEN TØMRERMESTER STRANDVEJEN, SEDEN PR. ODENSE

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Henvendelser ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Trøjborgvej 82, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20,
Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

ANNONCER

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: Tagensvej 85 B, København N (kontortid 8-16), Taga 85 02.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328 (træffes bedst 17,30-18,30)

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri, Ringsted.

INDHOLD

	Side
Kammeraternes Hjælpefond ..	3
Erstatningerne fra Vesttyskland	5
En lov med »skønhedspletter«	7
Uhyggeligt mange trænger til hjælp	11
Årsmøde F. V.	15
Af dagens post	17
K. H.'s feriehem	19
Gestapofangerne	19
Neuengammeforeningen	21
Dagbogsblade	21
Bøger	24

Kammeraternes Hjælpefond

Kammeraternes Hjælpefonds bestyrelse afholdt møde i Århus sønfondens fremtid.

Mødet vedtog enstemmigt at fortsætte fondens arbejde, så længe der er brug for den.

Man tager således sigte på at videreføre fondens feriehem på Kegnæs i Sønderjylland. Det har gennem årene været stærkt benyttet af tidligere fanger fra besættelsestiden. Sammen med familien kan tidligere internerede og deporterede tilbringe ferietiden i gode, rolige og venlige omgivelser.

Man ønsker også fortsat at sikre højtideligholdelsen af 4. maj i Ryvangen, hvor der tændes lys på gravene, ligesom der lægges blomster på hver enkelt grav.

Det med at sikre, at der lægges blomster på hver grav har med årene vist sig mere og mere påkrævet. Eftersom de begivenheder, der skabte Ryvangen, kommer på afstand rent tidsmæssigt, synes stadig flere og flere grave at blive glemt den 4. maj. Vi føler det imidlertid som en kær forpligtelse stadig at huske dem, der ofrede livet i den kamp, der førtes til gavn for os alle.

Fonden er fremover forpligtet overfor en del invalide- og studielegater. Med hensyn til at yde den mest effektive hjælp i kammeratskabets ånd samarbejdes der til forskellig side bl. a. med Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Besættelsestiden.

Det er hensigten også i tiden fremover at pleje samarbejde og at yde hjælp i den udstrækning, midlerne tillader det, og forholdene gør det ønskeligt, ligesom den konsultative virksomhed ønskes fortsat.

Fonden har betalt et værelse på de oprettede frihedskollegier og hædret det med at knytte greve Folke Bernadottes navn til værelserne. Det er fondens ønske at kunne fortsætte denne linie.

De bestående fangeforeninger og grupper har hver deres foreningsmæssige opgaver, mens Kammeraternes Hjælpefond har andre opgaver, og der lægges vægt på, at samarbejdet med foreningerne forløber godt, sådan som det har været tilfældet i en årrække.

Fondens blad PIGTRAD har gennem årene rejst debat om eller medvirket til løsningen af en række vigtige opgaver. Der kan således nævnes kravet til Tyskland om erstatningsydelse til tidligere fanger fra tyske fængsler og koncentrationslejre, forbindelsen til Norge, kravet om et professorat i besættelsestidens historie, en retfærdigere løsning af erstatningsordninger til tjenestemænd, der afgår som invaliderede samt også afholdelsen af takkefesten i Fredericia for de chauffører, der i rutebiler reddede danske og norske kz-fanger hjem til Danmark/Sverige lige inden Nazi-Tysklands sammenbrud.

Bladet PIGTRAD har altid bragt information og nyhedsstof fra fange- og modstandsgrupper, og bladet, der fortsat agtes udgivet, vil også i fremtiden have spaltepads til dette felt, der altid har været et af bladets kærester områder.

Der synes således at være et naturligt behov for fondens arbejde i årene fremover.

Kaj V. Dahl, formand.

Fl. B. Larsen, næstformand.

H. C. Steen Hansen, kasserer.

Johs. Fosmark, sekretær.

**F. OHLSSONS EFTF.
E. RASMUSSEN**
STATSAUT. SKIBSMÆGLER
TLF. KØGE 6

JENS CHR. JENSEN
MANUFAKTUR -
HERREEKVIPERING
KØGE — TLF. 13 00

**BOGHANDLER
J. RASMUSSENS EFTF.**
E. LARSEN - H. MEHLSEN
TLF. 62 — KØGE

KARL RASMUSSEN
STEN- OG BILLEDHUGGER
FREDENSGADE 1 — SILKEBORG

FRYDENLUNDS BLOMSTER
VESTERGADE 105
SILKEBORG — TLF. 735

K. TOPP

INGENIØR
VESTERVANG 19
SAXKJØBING

**AABENRAA
MINERALVANDS-
FABRIK**

ER DET EGETRÆ —
ER DET THRANE

S. THRANE & SØN
ODENSE — TLF. 12 38 52

TØNDER

BEGRAVELSESFORRETNING
NØRREGADE 1 — TØNDER

**CERES KORN- &
FODERSTOFFORRETNING A/S**
ABENRÅ

PETER CLAUSEN I/S
VOGNMAND
TLF. SKÆRBÆK 5 12 10

M. PERREGAARD
KORN- & FODERSTOF
NORDBORG 5 01 50
SKOVBY 4 44 00

**LOCK-HANSEN &
SØREN JENSEN**
RÅDG. INGENIØRER
THORSGADE 58
TLF. SILKEBORG 17 37

L. DAMGAARD NIELSEN A/S
KONFEKTIONSFABRIK
NYGADE 1 — SILKEBORG
TLF. (068) 1 - 965

M. MADSEN A/S
TRIKOTAGE
VESTERGADE 7 — SILKEBORG
TLF. 250 — 2050

**FALSTERS
PAPIRVAREFABRIK**
FORENINGS-CENTRALEN
TLF. NØRRE ALSLEV 190

SILKEBORG AKKUMULATORCENTRAL

Remstrups Gaard
(0681) 21 98

BAGERNES FAGFORENING
AABOULEVARDEN 30
KBH. N.

**THEILS-POULSENS
KONFEKTIONSFABRIK**
ODENSE
TLF. 11 05 98

AXEL MEYER & CO. A/S
El-install. - Gas & vandm.
OVERGADEN 32 — ODENSE
TLF. 11 92 77

SLAGELSE KULKOMPAGNI
KUL — KOKS — OLIE
SCHWEIZERPLADS 7
TLF. *52 01 25

**DANSKE GULDSMEDES
SØLVVAREFABRIK A/S**
SVENDSGADE 14 — SLAGELSE
TLF. *52 02 69

BIO SLAGELSE

TLF. 52 03 70

J. P. HUSET

ROSENGADE — SLAGELSE

FIRMAET
ANTON PETERSEN
SORØVEJ 18 — SLAGELSE

EVALD'S LINIERANSTALT
F. EVALD-SWENSSON
GRABRØDRESTRÆDE 23
KBH. K. — TLF. BY 6055

HANDELSFIRMAET
DITZ SCHWEITZER A/S
Grundlagt 1883
BREDGADE 37 — TLF. *15 00 57
KBH. K.

OM ERSTATNINGER FRA *Vesttyskland*

Kort før jul bragte store dele af dagspressen en meddelelse om nogle ændringer i og forlængelse af frister i de vesttyske bestemmelser i erstatningsloven for naziforfulgte.

„Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske fanger“ har derfor foretaget en undersøgelse af, hvad lovændringerne kan betyde for danske ex-deporterede, og udvalget, hvis formand er statsautoriseret revisor H. C. Steen Hansen, redegør her for problemer i sagen.

Ved meddelelser i dagspressen (f. eks. i Berlingske Tidende 10/12 1965) er der fremkommet kortfattede oplysninger om, at Vesttyskland har foretaget visse ændringer i og forlængelser af frister i sin erstatningslovgivning for naziforfulgte.

Den tyske lovgivning, der har betydning på dette felt, er dels Bundesergänzungsgesetz af 1953 og Bundesentschädigungsgesetz af 1956.

Den nye tyske lov (der indfører 131 ændringer i den tidligere lovgivning) er af 14/9 1965, og der er fra den tyske ambassade udsendt en pressemeddelelse, som har foranlediget en række forespørgsler.

Det skal straks bemærkes, at disse ændringer (og lovgivningen iøvrigt) ikke har særlig betydning for danske politiske fanger.

Lovgivningen kan betragtes som gældende i første række for personer, der på et eller andet tidspunkt har haft bopæl i Tyskland.

Ifølge de gamle bestemmelser, § 1, fandt loven anvendelse på personer, som i tiden fra 30/1 1933—8/5 1945 var blevet forfulgt af det nationalsocialistiske styre, og som derigennem havde lidt skade på liv, legeme, sundhed, frihed, ejendom og formue eller i deres erhverv.

Det var betonet, at lovgivningen også omfatter offentligt ansatte tyske tjenestemænd.

Som en hovedregel var det, og er det iøvrigt stadig til en vis grad også med de nyindførte ændringer som baggrund, en forudsætning for erstatning, at den forfulgte med hensyn til sin tidligere eller nuværende bopæl har haft eller har tilknytning til Tyskland, således som grænserne for dette var pr. 31/12 1937 med tillæg af Danzig (bopælsprincipet).

Tidligere var det krævet, at den skadelidte 1/1 1947 havde bopæl i forbundsområdet, eller før denne dato var afgået ved døden, udvandret, deporteret eller udvist fra dette område. Der var endvidere visse regler for hjemvendte krigsfanger, flygtninge fra østområdet og lignende.

Fra bopælsprincippet var der gjort undtagelser for så vidt vedrører statsløse og politiske flygtninge samt personer, der havde været forfulgt på grund af nationalitet. Bopælsprincippet gælder heller ikke ved skader på fast ejendom, idet ejendommens beliggenhed i forbundsområdet er afgørende for sådanne forhold.

Senere er bopælsbetingelsen ændret således, at man skal have haft bopæl i forbundsrepublikken inden 31/12 1952.

Der er endvidere i lovgivningen fastsat en anmeldelsesfrist, hvis overholdelse ligeledes skal være opfyldt, for at et erstatningskrav kan godkendes.

Denne anmeldelsesfrist er tidligere fastsat til 31/3 1958. Det er vigtigt at bemærke, at selve denne frist ikke er forlænget, men at loven giver adgang til at efteranmelde erstatningskrav, som enten var glemt eller efter de tidligere regler ikke kunne gøres gældende.

Tidligere anerkendte man ikke, og dette er sikkert i overensstemmelse med almindelige folkeretlige principper, at en dansk statsborger på grund af nazistisk forfølgelse kunne „udvandre“ til Danmark. Det kunne kun anerkendes, at en forfulgt udvandrede, såfremt han flyttede til et land, hvor han ikke var statsborger. Dette er nu ændret således, at man også anerkender som udvandring en flytning fra Tysk-

land til det land, i hvilket personen er statsborger.

Hovedreglen er, at de gamle krav skulle anmeldes inden 31/3 1958, medens der for de nye krav gælder 30/9 1966 som sidste frist.

I henhold til foranstående har loven af 14/9 1965 i store træk ingen betydning for danske tidligere politiske fanger.

Disse har modtaget den symbolske erstatning i henhold til fordelingsloven af 10/6 1960, og der kan ifølge overenskomst med forbundsrepublikken ikke rejses yderligere krav på de felter, som denne erstatning dækker.

Foranstående er kun en kortfattet redegørelse. De få, der efter den nye lovgivning mener at kunne rejse krav, må derfor selv foretage de undersøgelser, der er nødvendige for en anmeldelse.

Fællesudvalget har i denne sag haft forbindelse med herr Bernd A. Drucker, Kronprinsessevej 33, F., der i særlig grad har interesseret sig for tysk efterkrigslovgivning med hovedvægt på erstatningslovgivningen. Herr Drucker er villig til at bistå ved udfærdigelsen af anmeldelser.

København, den 17. december 1965.

Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske fanger
Forretningsudvalget.

A. Brandt
S. Juulsgaard Larsen
Børge Emil Petersen
H. C. Steen Hansen.

---

*Kammeraternes
Hjælpefond*

er raske kammeraters hilsen
til de syge.

<p>DANSK MASKINOPLAG A/S NØRREPORT 3 — AABENRAA</p>
<p>AABENRAA LIGKISTEMAGASIN RAMSHERRED 31 AABENRAA</p>
<p>THOR JØRGENSEN A/S INTERN. SPEDITION KØBENHAVN — TLF. 11 51 01</p>
<p>TØNDER BOGTRYKKERI GUSTAV ROTHE SØNDERGADE 8 — TØNDER</p>
<p>P. L. PETERSEN PRODUKTFORRETNING TOFTLUND</p>
<p>JYDSK REVISIONSKONTOR ARNOLD CHRISTENSEN OVER-JERSTAL</p>

<p>„EXCELSIOR“ KONGENSGADE 48 - ODENSE TLF. 12 57 91</p>
<p>HOSTRUP SMEDE- OG MASKINFORRETNING v/ FRANDS RASMUSSEN ALSLEV PR. VARDE</p>
<p>FYENS PLASTIC INDUSTRI ØSTERGADE 45 — FAABORG TLF. FAABORG 61 11 12</p>
<p>A. DUBORG GAS- & VANDMESTER ANDRESENSVEJ 32 — TØNDER</p>
<p>LEIF JENSEN GAS- & VANDMESTER AHLMANNNSVEJ 41 SØNDERBORG</p>
<p>P. F. CLEEMANN SKIBSMÆGLERFORRETNING AABENRAA</p>
<p>SKÆRBÆK & OMEGNS EKSPORTSLAGTERI A/S SKÆRBÆK - SØNDERJYLLAND Hatten af for Skærbæk pølser Spec.: Sønderjyske spegepølser</p>
<p>JACOB ZEUNERS EFTF. BOGTRYKKERI VESTERGADE 29 AARHUS C — TLF. 33435</p>

<p>HANS OUTZEN'S MØBELFABRIK VESTERGADE 37 — TØNDER</p>
<p>ALFRED NISSEN VOGNMANDSFORRETNING BJERNDRUP PR. TINGLEV</p>
<p>L. A. LARSEN & SØN BLIKKENSLAGERMESTRE LØNGANGSSTRÆDE 21 KØBENHAVN — BY 69 46</p>
<p>MOSES METZ & CO. PEDER SKRAMSGADE 17 KBH. K. — TLF. 15 30 11</p>
<p>H. J. SIMONSEN & CO. INTERN. SPEDITION ST. KONGENSGADE 63 — KBH.</p>
<p>WINKELHORN & CO. A/S KONTORMASKINER FARVERGADE 15 — KBH. K.</p>
<p>B. BRUSKEN & CO A/S VENDERSGADE 5 KØBENHAVN</p>
<p>ADOLPH WULFF A/S GOTHERSGADE 14 KØBENHAVN — MI 39 30</p>
<p>P. LINDBERG MASKINFORRETNING RØDDING</p>
<p>HVIDE SANDE FISKEAUKTION HVIDE SANDE PR. RINGKØBING TLF. (073 - 47111) 89</p>
<p>SMEDE- OG MASKIN- ARBEJDERNES FAGFORENING VESTERGADE 7 — SILKEBORG</p>
<p>RINGKØBING MISSIONSHOTEL TLF. (073) 20144 24 vær, nogle med sep. bad</p>
<p>TH. BUSSE FARVEHANDLER HESTEDAMSGADE 10-12 HORSENS — TLF. 21444</p>
<p>HORSENS SØLVVAREFABRIK A/S Brdr. W. & S. Sørensen) SØNDERBROGADE 6 - HORSENS TLF. (066) 25000</p>
<p>TØMRERNES KOOPERATIVE FORRETNING SKOLEGADE 46 — SILKEBORG</p>
<p>TH. FRYDENDAHL PEDERSEN SKIBSPROVIANTERING HVIDE SANDE PR. RINGKØBING TLF. HVIDE SANDE NR. 1</p>
<p>AULUM SPAREKASSE AULUM TLF. (074 - 71 111) 78</p>
<p>A/S VIGGO THORBÆK PRAGS BOULEVARD 55 KØBENHAVN — TLF. AS 1600</p>

Et lovforslag med »skønhedspletter«

Virkelig interessant debat i folketinget om lov nr. 475 om erstatninger til besættelsestidens ofre

Folketinget har påny haft en uhyre interessant debat — midt i januar måned — om lov nr. 475 om erstatning til besættelsestidens ofre. Det er bemærkelsesværdigt, at denne lov og dens ændringer altid er vedtaget *enstemmigt* i tinget, og behandlingen af loven er altid sket i den bedst tænkelige ånd.

Men det har knebet en smule med lovens bogstaver. De har ikke stået mål med ånden, hvori forslagene vedtages. Også den sidste ændring, der nu er forelået, er en smule uheldig.

To ting er bemærkelsesværdige:

1) De nye forslag tager ikke sigte på folk, der må gå af på grund af den invaliditet, de har pådraget sig under besættelsen. Lovforslaget tager kun sigte på en forbedring af de kår, som råder for de folk, der „går af på grund af alder“. Det er selvfølgelig forkert.

2) Lovforslaget medtager kun „tjenestemænd“ i ændringerne — og ikke et ord om de øvrige deporterede eller invaliderede fra frihedskampen. Det var bemærkelsesværdigt, at flere af talerne under deres anbefalinger af forslagene kom ind på „frihedskampen“, og at man skulle gøre noget for de folk, „der viste vejen“ o. s. v.

Det stod åbenbart ikke de forskellige klart, at der i det pågældende lovforslag kun tages sigte på politifolkene, der blev taget af tyskerne, mens de var i tjeneste og sendt samlet til internering i en kz-lejr, mens der ikke i lovforslaget var bare eet eneste ord, der var rettet mod de mange, der var taget for kamp imod nazisterne.

Men fejlene kan rettes endnu, idet lovforslagene blev oversendt til et 17-mands-udvalg, der nu skal gennemarbejde det, før det om meget kort tid påny fremsættes. Vi bringer et komplet referat, fordi debatten delvis blev forbigået i tavshed fra dagspressens side.

De nye ændringer

De foreslåede ændringer, som socialminister Kaj Bundvad kom med, havde følgende ordlyd:

„I lov nr. 475 af 1. oktober 1945 indsættes i paragraf 24, stk. 2, som 3. og 4.

punktum: „Ved invaliditetserstatninger beregnet efter en invaliditetsgrad på 25 pct. eller derunder, foretages dog intet fradrag i erstatningen. Invaliditetserstatninger beregnet efter en højere invaliditetsgrad kan ikke ansættes lavere end erstatninger svarende til en invaliditetsgrad på 25 pct.“.

Paragraf 2, stk. 1: „Denne lov har virkning fra 1. april 1966.

Stk. 2: Uanset at krav om invaliditetserstatning til besættelsestidens ofre ikke tidligere er anmeldt overfor Direktoratet for Ulykkesforsikring, kan sådant krav anmeldes af skadelidte, der oppebærer en af de i lovens paragraf 24, stk. 2, nævnte pensioner m. v. Erstatningen ydes for tiden efter anmeldelsen. Foretages denne inden 1. juli 1966, ydes der dog erstatning for tiden efter 1. april 1966“.

Absolut et gode

Lovforslaget er altså absolut et gode, idet det fjerner urimelighederne vedrørende det spørgsmål, at erstatning bortfalder, når de forskellige pensioneres. I kommentarerne til lovforslaget siges bl. a., at det vil medføre, at statens erstatninger stiger med 250.000 kroner det første år — og noget mere de følgende. Sammenlagt ydes der for tiden erstatning til et beløb af 12.800.000 kroner.

De enkelte talere

Ved forslaget første behandling talte først folketingsmand Niels Mørk (S). Han sagde:

—Formålet med det foreliggende lovforslag er at forhindre, at erstatningen bortfalder eller reduceres kraftigt, når den skadelidte går over på pension. Forslagets vedtagelse vil altså sikre, at den skadelidte, i modsætning til, hvad der nu er gældende, i alle tilfælde vil kunne oppebære en begrænset invaliditetserstatning også efter pensioneringen.

Dette må være rimeligt og retfærdigt af flere grunde, bl. a. fordi invaliditeten, enten den nu er under eller over 25 pct., medfører både ulemper og udgifter og i mange tilfælde forringer avancementsmuligheder og dermed også forringer den endelige alderspension. I 1945 blev

loven om erstatninger til besættelsestidens ofre vedtaget enstemmigt i det høje ting. Jeg er overbevist om, at det samme vil ske med dette forslag, og jeg kan på mit partis vegne give fuld tilslutning til lovforslagets gennemførelse.

Ikke bare tjenestemænd

Folketingsmand Holger Hansen (V), sagde:

— På mit partis vegne kan jeg varmt anbefale dette lovforslag til videre behandling i det høje ting. Jeg må dog sige, at vi i Venstre mener, det var klogt at tage en udvalgsbehandling af spørgsmålet for at få belyst de ting, som vi ikke umiddelbart kan se af lovforslaget og dets bemærkninger. Jeg tænker her på, at lignende forhold, som her gøres gældende for tjenestemændenes vedkommende, kan gøres gældende i relation til andre grupper i samfundet.

Jeg kan varmt anbefale forslaget til videre behandling og beder om, at det må komme i et udvalg.

Beklageligt, at det varede så længe

Folketingsmand Haunstrup Clemmensen (K) sagde:

—Jeg hilser fremkomsten af dette lovforslag med glæde. Jeg havde lejlighed til i tinget den 27. oktober i fjor i et spørgsmål til socialministeren at fremhæve de urimelige virkninger af den nuværende retstilstand, og jeg forstår, at ministeren har fastholdt den opfattelse, som han ved lejlighed gav udtryk for i det forsigtige ministerielle sprogbrug, at den nuværende tingenes tilstand ikke er „fuldt ud rimelig“. Jeg kan derfor kun ønske, at dette lovforslag gennemføres så hurtigt som muligt.

Men jeg vil gerne i al stilfærdighed beklage, at der dog er gået nogen tid, inden lovforslaget er fremkommet. Det har gennem adskillig tid været åbenbart med disse urimelige virkninger, og jeg finder det derfor nødvendigt i et udvalgsarbejde at se på, om den ikrafttrædelsesdato, ministeren har stipuleret, den 1. april 1966, er rimelig.

De hårdest ramte skal have mest

Jeg vil gerne derudover fremhæve, fortsatte han, at selv om der altså her er tale om et fremskridt for denne gruppe af vanskeligt stillede medborgere, synes jeg, vi i udvalgsarbejdet må overveje, om det virkelig er rimeligt, når forslaget går

**BRDR. NIPPER's SKIBSBYGGERI
& MASKINFABRIK**

HAVNEN — SKAGEN

*4 22 55

HARALD HALBERG

CIGAR- & TOBAKSFABRIK

SVENDBORG

MEJERIMASKINER

Aktieselskabet

PAASCH & SILKEBORG

Maskinfabriker

HORSENS
Telf. (066) 2 37 77

SILKEBORG
Telf. (0681) 4100

KR. MIKKELSEN

ISENKRAM

ALGADE 81 — VORDINGBORG — TLF. 114

SILKEBORG ANDELS-SVINESLAGTERI

SILKEBORG

C. J. BORELLA HANSEN

AUT. INSTALLATØR

TLF. VORDINGBORG 474

SILKEBORG HUSHOLDNINGSSKOLE

5 måneders kursus begynder 4. maj og 4. nov. — Program sendes.
Statsanerkendt med barnepleje — Statsundersøgelse kan søges.

Smukt beliggende, moderne skole.

MARIE WEILING og JOHANNE MIKKELSEN
TELF. 67

M. GLYTTING og M. BLOKDAL-PEDERSEN

STATSAUTORISEREDE REVISORER

BANEGAARDSGADE 1 — AARHUS C

TLF. (061) 34 222

THOR BRYGGERIET A/S

THORSGADE 25 — RANDERS

TLF. 20 0 22

H. ULF NIELSEN A/S

LINOLEUM & TÆPPER EN GROS

DANMARKSGADE 16

AALBORG

*12 95 00

**KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND**
er de raske kammeraters
hilsen til de syge

STØT DANSK ARBEJDE

P. C.

**HUNDSLUND
BRUGSFORENING**
HUNDSLUND — TLF. 8

POUL MALTHESEN
MANUFAKTURHANDLER
KOLIND — TLF. 19

N. C. OLESEN
GETHERSVEJ 18
RANDERS

P. E. RASMUSSEN
KOLIND

**BRUGSFORENINGEN
FØR KOLIND OG OMEGN**
TLF. 063 - 9 38 11 - 2

OLDRUP BRUGSFORENING
TLF. HUNDSLUND 106

**ANNA og ALFRED
MORTENSEN**
HUNDSLUND - TLF. 28

AAEN OG LAURIDSEN
GARTNERE
OLDRUPVEJ - HUNDSLUND
TLF. 82

OLAF H. CHRISTENSEN
HUNDSLUND - TLF. 5

LANGAA METALSTØBERI
VÆTHVEJ - LANGAA
TLF. 064 - 4 91 11 - 158

IVAR K. SMELNECKE
INGENIØRFIRMA
BADSTUESTRÆDE 17
KBH. K.

FA. STHYR & KJÆR A/S
RAADHUSSTRÆDE 13
KBH. K. - TLF. CE 76 90

ROBERT JØRGENSEN
STATSAUT. REVISOR
MIKKEL BRYGGERSGADE 3
KBH. K.

REBERBANE APOTEK
Reberbanegade 25
AALBORG
*12 33 11

G. A. LINDGREN
MASKINFABRIK
VINGAARDSGADE 13
AALBORG
12 28 77

**VIGGO MADSEN's
BOGHANDEL**
AALBORG
13 20 98

ud på, at invalider, der har 25 pct.s invaliditetsgrad, ligestilles med dem, der har 100 pct.s invaliditetsgrad. Jeg synes, det må være rimeligt at give de mennesker, der er hårdest ramt, en yderligere begunstiggelse end den, der i lovforslaget er tale om.

Jeg savner også i lovforslaget oplysninger om, hvordan man stiller sig overfor de tjenestemænd, der ikke pensioneres på grund af alder. Det er dem, der afgår med alderspension, man bliver ved med at tale om i lovforslaget, men man taler ikke om, hvordan de, der pensioneres på grund af sygdom — hvad der jo er ulykkeligt aktuelt i disse spørgsmål — skal behandles. Endelig må vi vel også i udvalgsarbejdet se på beskatningsproblemerne, som også tidligere har været drøftet.

Uensartede bedømmelser

Må jeg endelig til sidst i denne forbindelse sige, at jeg havde lejlighed til den 27. oktober under mit spørgsmål at henvende opmærksomheden på, at de invaliditetsbedømmelser, der på lægeligt grundlag foretages, ikke er særligt ensartede. Ministeren var så elskværdig ved den lejlighed at give mig ret i dette synspunkt og forklare, at man i ministeriet overvejer dette spørgsmål. Kunne man ikke få fremskyndet disse overvejelser? Jeg tror, det ville være overordentligt rimeligt, om man her fik sikret en fuldstændig ensartet bedømmelse.

Jeg skal slutte med at udtrykke tilslutning til lovforslagets hovedlinjer og udtrykke håbet om, at vi i et hurtigt udvalgsarbejde kan få forbedret dette lovforslag og derefter snarest muligt få det gennemført.

Radikal anbefaling

Svend Haugaard (R.) sagde:

— Når aktive tjenestemænd kan oppebære erstatning for invaliditet fremkaldt under besættelsen sammen med lønnen, så synes jeg, det er helt rimeligt, at erstatningen også kan gives sammen med tjenestemandspensionen. Der kan næppe være tvivl om, at adskillige af de pågældende har været hæmmede i deres mulighed for advancement til højere stillinger og dermed til højere pension. Det foreliggende lovforslag går ud på en lempelse, som tager et virkeligt rimeligt hensyn hertil, og derfor kan vi fra radikal side helt anbefale lovforslaget.

Alt er blevet så svært

Folketingsmand Skræppenborg-Nielsen (SF) sagde:

— Mit parti kan i det store og hele gå ind for dette lovforslag. Det glæder os meget, at de åbenlyse urimeligheder, der ifølge hidtil gældende regler har været, efter alt at domme nu fjernes, d.v.s. rettes op for de under besættelsen skadelidte tjenestemænd. Vi kan derfor tilslige lovforslaget vor allerbedste støtte.

Nu er der jo forlangt udvalgsbehandling, og jeg synes det er rimeligt. Det er jo i og for sig noget svært fuldt ud at bedømme, hvad lovforslaget egentlig går ud på, blot ved at læse den højtærede ministers bemærkninger dertil. Alting her i samfundet er jo efterhånden så svært, at man skal bruge masser af tid blot for at fatte meningen med de forskellige forslag, og sådan er det også i nogen grad med dette lovforslag. Jeg tror, at en udvalgsbehandling vil være gavnlig, og jeg kan tilslutte mig, at vi får en sådan.

De uafhængige vil støtte

Folketingsmand Bækgaard (U) sagde:

— Mit parti kan støtte det foreliggende lovforslag, da vi er af den opfattelse, at de tjenestemænd, der i besættelsestiden under udførelsen af deres gerning kom ud for en ulykke i allerhøjeste grad, har krav på vort samfunds støtte. Jeg kan ikke helt bedømme, om det foreliggende lovforslag i fuld udstrækning giver dækning for eventuelle tabte advancementsmuligheder, og heller ikke helt bedømme de forskellige bestemmelser, som lovforslaget indeholder, men det kan måske undersøges i et udvalg.

Af bemærkningerne til lovforslaget kan jeg se, at det på nuværende tidspunkt drejer sig om ca. 50 tjenestemænd, og der bebudes en stigning i de kommende år. Kan ministeren så nogenlunde sige, hvor stor den stigning vil blive?

De uafhængige kan altså støtte lovforslaget.

„Mange gik foran dengang“

Folketingsmand Niels Westerby (LC) udtalte:

— Det foreliggende lovforslag drejer sig om hjælp til mennesker, som har fået varigt mén under besættelsen. Der var mange mennesker, som gik foran dengang, som viste vejen, og som fik varigt mén. Det mindste, man kan gøre i dag, er at hjælpe dem ud over det varige mén

i det omfang, man kan bøde på det ad økonomisk vej. Jeg kan derfor i princippet tiltræde lovforslaget.

Det drejer sig her om tjenestemænd, sagde Niels Westerby videre, men jeg tror, man i udvalget bør se på, om man ikke også kan gøre noget for andre gruppers vedkommende. Jeg vil anse det for vigtigt, at vi, der ikke kom til at lide skade under besættelsen, er med til at hjælpe dem, der gjorde det, der var rigtigt for landet.

Ministerens svar

Socialminister Kaj Bundvad var sidste taler. Han sagde:

— Jeg takker for den enstemmige tilslutning til forslaget og dets principper, og vil gerne bidrage til, at de oplysninger, man søger, kan fremskaffes til udvalget.

Til den bebrejdelse, jeg følte, der lå i det ærede medlem, hr. Haunstrup Clemmensens udtalelse om, at lovforslaget ikke kom hurtigt nok, eller at det skulle have været fremsat noget tidligere, vil jeg sige, at problemet jo sådan set først rejser sig, efterhånden som de tjenestemænd, der har haft delvis normal tjeneste, nu melder sig til pensioneringen, så kan man se det urimelige. Man kan vel sige, at hvis man skulle have rettet på det, så skulle det allerede have været i 1957, da man vedtog, at de pågældende skulle have fuld løn og samtidig fuld erstatning. Dengang kunne man måske have taget højde for det. Nu kommer vi med et lovforslag, som retter det op.

Jeg gør opmærksom på, at der i paragraf 2 er en overgangsbestemmelse, som siger, at direktoratet tager de sager op, hvor erstatning er blevet nedsat eller er bortfaldet. Der kan være en del tjenestemænd, som ud fra egen beregning over, hvorvidt de kunne komme i betragtning, har skønnet, at det kunne de ikke, og så har de ikke søgt.

Der kan altså være nogle, som skal med nu. Vi kan ikke opgive tallet nøjagtigt — det er også et svar til hr. Bækgaard — det må vi se nærmere på. Men vi giver altså en tre måneders overgangsperiode og siger til de pågældende mennesker: Prøv så igen inden for de tre måneder, og hvis I er med indenfor de tre måneder, så gælder den nye beregningsmåde fra den 1. april. Vi prøvede altså rent reelt at rette op, hvis nogen skulle

ANDERSSON & SØRENSEN NIELS JUELSGADE 9-11 KBHVN. K.
HOLBÆK AUTOLAGER FORD HOLBÆK
I. CANTOR A/S NØRREVOLDGADE 82 KBHVN. K.
FOLDAGER'S MASKINSÆTTERI SKOLEGADE 24 RINGSTED
K. KJELDGAARD A/S VED STRANDEN 11 AALBORG
STØT DANSK ARBEJDE M.L.
H. NORLAND - HANS NORLAND og ARNE STENTEBJERG STATSAUT. REVISORER TORVET 16 — ESBJERG *2 84 44
LUNO MØBLER VOLDEN 6 TLF. AARHUS 2 07 77
RØRHOLM, AAKJÆR, KRABBE og HEDELUND PEDERSEN LANDINSPEKTØRER CLEMENSTORV 17 AARHUS C
CHR. FABER A/S RULLEGARDINFABRIK ROSENKRANTZGADE 23 AARHUS C.
JYDSK PAPIRVARE A/S ENGHAVEVEJ 20 — VIBY J. TLF. AARHUS 4 44 22
CHR. N. WITEN TØMRERMESTER MINDEGADE 12 — AARHUS
ERIK LINDE BOGTRYKKER VESTERBRO TORV 1 - 3 TLF. AARHUS 2 29 66
KARTOFFELMELSFABRIKEN AUNING
HANS JEPPESEN SØNDERGADE 11 HORSSENS
POUL KRABSEN RØNDE — TLF. 7 13 70
GUDENAADALENS UNGDOMSSKOLE ULSTRUP — TLF. 133
VALDEMAR RASMUSSEN SMEDEMESTER TENDRUPVEJ 17 HORNSLET — TLF. 55

W. BUCH ANDERSEN STADION ALLE 45, AARHUS C. INGENIØR M. af I. MURERMESTER OG ENTREPRENØR TLF. AARHUS 4 40 78
ANTHON THORUP og SØN VIN EN GROS FREDENSGADE 26 - 28 AARHUS C. — TLF. 2 03 77
SOPHUS JOHNSEN & CO. SKIBSHANDEL HAVNEGADE 32 TLF. AARHUS 2 28 59
M. JEPSEN SLAGTERMESTER VESTERALLE 18 TLF. AARHUS 2 59 21
A. MIKAEL LAURSEN SCT. PAULS KIRKEPLADS 9 AARHUS C. — TLF. 3 06 00
O. G. HØYERS MASKINFABRIK ^{A/S} FINLANDSGADE 8 — AARHUS
AAGE ERIKSEN MURERMESTER KIRKEDAMMEN 3 TLF. AARHUS 4 53 55
KOEFØEDS MØBELFABRIK HORNSLET — TLF. 31
STRANDVEJENS KØD- & PÅLÆGSFORRETNING STRANDVEJ 14 TLF. 801
K. GRIMSTRUP GULDSMED SØNDERBORG
NIELS ANDERSEN SLAGTERMESTER AUNING — TLF. 5
KAJ JØRGENSEN LANDINSPEKTØR SILKEBORG — TLF. 46 11
G. BRET LAU STATSAUT. REVISOR VESTERGADE 9, SILKEBORG TLF. (068) 1 - 431
BJØRN MOMSEN ØSTERGADE 2 SILKEBORG
K. KILDSGAARD ØSTERPORT SILKEBORG
KNUD SØRENSEN ARKITEKT M.A.A. TVÆRGADE 25 SILKEBORG — TLF. 1087
HUSTØMRERNES FAGFORENING CHRISTIANSGADE 20 AARHUS C.

DAGBLADET VESTKYSTEN - AVISEN MED DE MANGE GODE SIDER
CENTRALVASKERIET DRONNINGENSVEJ 26 TLF. NYBORG 2066
STØT KAMPEN FOR KRÆFTENS BEKÆMPELSE
EGON OHLANDER TØMRER- & SNEDKERMESTER HØJVANGS PARKVEJ 8, ESBJERG TLF. 2 81 43 VÆRKSTED: STÆREVEJ
J. E. PETERSEN TØMRERMESTER RØDKJÆRSVEJ 28 — STRIB TLF. STRIB 141
HYGGE-BO v/ HELGE NIELSEN MELLEMG. 9 — FAABORG

være skredet ud på et, skal vi sige noget forkert grundlag.

Jeg vil gerne deltage i det pågældende udvalgsmøde med stor interesse.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning, men forinden skal forslaget til behandling i 17-mands-udvalget. Partierne har nedsat udvalget, der består af medlemmer af Socialdemokratiet, Venstre, Konservative, Radikale og Socialistisk Folkeparti. Udvalget skal være hurtigt arbejdende.

Supplerende ønsker

En af de væsentligste ting, som udvalget forhåbentlig nu tager med i betragtningerne, er en ensartet bedømmelse af de skadelidte. Det bedste ville være, at en lægekommission — eller enkelte læger — bedømte samtlige skadelidte, fremfor, at det nu er helt vilkårligt, hvem der ser på det enkelte tilfælde. 50 eller 100 læger har naturligvis ikke nøjagtigt det samme skøn — og derfor kan enkelte være uretfærdigt behandlet. En ensartet bedømmelse må til.

Endvidere ville det være godt, hvis udvalget også ville høre på de ønsker, man har fra frihedskampens side, f. eks. Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen. En enkelt supplerer eller rettelse iøvrigt i lovkomplekset ville gavne meget. Det velgørende er, at samtlige partier er enige om forslagene — og flere talere ligefrem anbefalede at høre ønskerne fra anden side.

Hvis de rigtige smårettelser blev foretaget, ville lov nr. 475 være en god lov.

Og folketetinget behøver såmænd ikke at være bange for disse bevillinger. De skal jo ikke løbe ud i al fremtid. De dør med os — og vor generation.

Hans Fosmark.

17-mands udvalget i arbejde

Partierne nedsatte efter forhandlingerne i folketetinget følgende udvalg:

Socialdemokratiet: Maskinarbejder Niels Mørk, folketingsmand Kr. Albertsen, fru Ninna Andersen, arbejdsmand Jens Bladt, overassistent Egon Jensen, arbejdsmand Evald Kristensen, fru Camma Larsen-Ledet og landpostbud Eigil Schytt.

Venstre: Gårdejer Holger Hansen, gård-ejer Søren Andersen, civilingeniør,

cand. polyt. Knud Enggaard og gård-ejer Peer Skov Thulesen.

Konservative: Direktør, cand. polit. Haunstrup Clemmensen, politifuldm., cand. jur. Jørgen Langkilde og oberst-løjtnant Knud Østergaard.

Radikale: Forstander Svend Haugaard.

Socialistisk Folkeparti: Forretningsfører Skræppenborg-Nielsen.

Såvel Buchenwald-Klubben ved formanden, civiloverpolitibetjent Julsgård Larsen, som formanden for Sammenslutningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen, tidsstudietekniker Børge Emil Pedersen, har omgående udarbejdet redegørelser, som er tilsendt udvalget. Begge foreningers ledelser anmoder også om

at måtte fremsætte mundtlige kommentarer overfor udvalget.

Den sidstnævnte forening vil bl. a. forsøge at slå et slag for enkerne efter invaliderede, der har modtaget erstatningsrente. Man henviser bl. a. til, at disse enker har det særligt svært. Hvis den invaliderede mand dør af en anden sygdom, end den, der har invalideret ham — eksempel: Hvis en nerveinvalideret dør af kræft — får enken absolut intet. Først har hun i op til en halv snes år delvis måttet være forsørger i hjemmet og samtidig sygeplejerske, og når så manden dør, ophører enhver hjælp. Men dette er bare een af de ting, man vil påpege som yderst uheldigt.

H. F.

Uhyggeligt mange trænger til hjælp!

Sammenslutningen af erhvervshæmmede har 100 sager om året. Det er fritidsarbejde at hjælpe — og honoraret, man får for det, er glæden ved, at det lykkes.

„Så længe, det var mig muligt at arbejde, blev jeg ved. Jeg ville ikke give mig, fordi jeg vidste, at jeg ikke havde noget at leve af, når jeg ikke længere kunne holde mit arbejde. Til sidst tvang sygdommen mig dog til at holde op. Jeg kunne ganske simpelt ikke få luft, når jeg skulle bevæge mig.

Selvfølgelig gik jeg til læge. Mange gange. Men han sagde bare, at jeg burde have forudset min tilstand. Han vidste jo, hvor syg jeg havde været, da jeg kom hjem fra kz-opholdet.

Så længe jeg kunne klare mit arbejde, ville jeg ikke søge om erstatning, selv om jeg godt vidste, at jeg nok kunne få det på grund af sygdommen, jeg kom hjem med.

Men så snart jeg sluttede arbejdet, søgte jeg erstatningen. Jeg troede, det ville gå så let. Men sandelig, om ikke det gik hjælpeløst i hårdknude. Jeg anede ikke mit levende råd, men jeg frygtede det værste. Min eneste mulighed var socialkontoret.

Men så var det, at jeg hittede på at skrive til Landsforeningen Sammenslutningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen. Jeg sendte brevet til formanden, Børge Emil Pedersen, Emdrupvej 125, NV. Det blev min redning.

Foreningen greb omgående ind. De fremskaffede attester, og så overtog de forhandlingerne med ulykkesforsikringen. I løbet af forbausende kort tid havde de fået mig anerkendt. Jeg er dem stor tak skyldig“.

Ikke stor erstatning

Ovenstående er et uddrag af et langt brev, som vi har modtaget fra en tidligere kz-fange, der nu er blevet erklæret for 60 pct.s invalid. Den erstatning, han modtager i form af en månedlig rente, er ikke stor —, men dog af et sådant omfang, at den værste nød holdes borte — trods sygdom og elendighed.

Og det er en kendsgerning, at dette brev ikke er noget enestående. I løbet af det sidste års tid har landsforeningen påtaget sig op mod 100 sager. Det er ikke alle, der har ført til et lige godt resultat, men adskillige af dem har fået en heldig afslutning. Langt hovedparten af disse har sendt et tilsvarende takkebrev til Børge Emil Pedersen.

Lovens ånd . . . .

— Selvfølgelig har det ikke altsammen været lige let, siger Børge Emil, og han fortsætter: — Men hvem siger også, at det skal være let. Når vi nu og da løber panden imod en uigennemtrængelig mur, skyldes det i adskillige tilfælde, at lov nr. 475 — erstatningsloven — ikke altid administreres efter sin ånd, men man går slavisk efter de bogstaver, der står i loven. Jeg for mit vedkommende vil slet ikke karakterisere denne lov som en

ODENSE NY BOGTRYKKERI

ERIK PETERSEN
HJALLESEVEJ 8 — ODENSE

**UNIGRAFIA
REPRODUKTIONSANSTALT**

F. MØLLER & J. RASMUSSEN
ØSTERBRO 38 — ODENSE

FAABORG FARVEHANDEL

C. W. CHRISTIANSEN
MELLEMG. 11 — FAABORG

SAMSON TRANSPORT CO.

HAVNEGADE 50 — ODENSE

BENT STORGAARD

AUT. EL INSTALLATØR
FREDERIKSBORGVEJ 10 — HELSINGE
TLF. 231

MARCIA

MARCIPANFABRIKKEN A/S
NØRRE AABY

DET STORE MÆRKE

I herre- og drengetøj – kendetegnet for landets førende herreekviperingsforretninger, der gør mænd velklædte. En sammenslutning med det formål at købe stort og godt ind – så DE kan få det bedste til den fordelagtigste pris. Derfor er vor omsætning også på over 100 millioner kroner om året i herre- og drengetøj. Køb, hvor De ser dette mærke.

„umulig lov“ eller en „grim“ lov, som B. T. kalder den. For loven er på en måde god nok. Det er bare sorgeligt, at man slet ikke handler i overensstemmelse med lovens ånd. Lad mig sige det på denne måde: „Lov nr. 475 er folketingets dårlige samvittighed“.

Ministeren tog imod, men . . . .

— Får landsforeningen glæde af de ændringer, som nu sker med loven?

— Jeg håber det, men jeg er ikke optimist. Umiddelbart før loven var til behandling i folketinget, henvendte min forening sig til socialminister Kaj Bundvad. Vi var af hans forgængere blevet lovet, at man også ville se på vor sag, når loven næste gang skulle ændres. Socialministeren har også tidligere sagt til mig, at han „velvilligt ville lytte til vore ønsker“.

Der var dog noget, der tydede på, at det blev ved „lytningen“. Ministeren var ikke særlig lydhør overfor vore ønsker, og i det forslag, han havde udarbejdet til folketinget, var vi slet ikke taget med. Lovændringen tog udelukkende sigte på „tjenestemænd, der skulle pensioneres på grund af alder“. Dem, der har noget i form af pension, ville man give mere, mens man åbenbart ikke ønskede at tænke på dem, der ikke har pension. Nå, men sagen er jo ikke afsluttet endnu, idet lovens videre behandling sendtes i „udvalg“. Vi må så prøve, om vi kan få udvalget til at lytte efter vore ønsker, før loven påny forelægges tinget.

„Vi gratulerer politiet“

— For ikke at blive misforstået, vil jeg meget gerne gratulere tjenestemændene med de resultater, som de tilsyneladende opnår. Jeg mener, at de fik en uretfærdig behandling ved, at renten faldt bort, når pensionsalderen blev nået, og jeg så derfor med den største sympati på „Pigtråd“s og tjenestemændenes anstrengelser. Også jeg vil støtte den aktion!

På den anden side må man ikke glemme, at der er andre, der lider stor nød, fordi de deltog i frihedskampen. Der er mange, der ydede en indsats for Danmarks befrielse — og som havde en uhyggelig streng tid i krigsårene. De var „Danmarks soldater i kamp mod fjenden“. Først blev adskillige af dem efterlyst og eftersøgt af dansk politi — og senere af tyskerne. Mange blev taget,

tortureret og sendt til Tyskland. Dem må man ikke svingte.

Jeg er imidlertid af den overbevisning, at man gør en fejl, såfremt man sætter frihedskampens folk op overfor politiet, der blev taget under tjeneste. Vi er begge parter bedst tjent med at gøre fælles sag, fælles indsats — og hjælpe hinanden. Sådan vil vi i hvert fald se på tingene — og derfor vil vi også støtte politiets kamp for bedre erstatningsvilkår af hele vort hjerte.

„Hul på bylden“

— Hvilke sager er de vanskeligste at „køre“ igennem?

— Så afgjort de sager, hvor den invaliderede „kun“ har været illegal. Altså ikke fængslet, deporteret eller lignende. Vi har dog her fået „hul på bylden“, idet vi — som andet steds omtalt — har fået godkendt erstatning til en af dem, men ialt har vi en snes af den slags sager. Man kan jo godt være invalideret i frihedskampen — uden at have været fængslet eller deporteret. Det, vi gerne vil opnå, er, at de nu får tålelige levevilkår, og at de opnår den anerkendelse, der ligger i en erstatning for de skader, de pådrog sig under frihedskampen, hvadenten det så er dårlige nerver eller direkte legemlige skader.

Vi kender ikke til „at køre fast“

— Der er altså sager, der er „kørt“ helt fast?

— Nej, for det ved vi ikke, hvad er. Lad mig sige det sådan: Vi har en del sager, hvor vi endnu ingen vegne er kommet. Men vi opgiver aldrig en sag, hvis vi mener, at den er værd at kæmpe for. Vi kommer igen og igen. Vi forsøger at finde nye veje, nye „afgørende“ ting, der kan peges på, og ofte viser der sig pludselig en mulighed, selv om det hele en overgang har set hjælpeløst ud.

Det sker, at sager trækker i langdrag, men det er slet ikke ensbetydende med, at de er „kørt fast“. Når vi ved, at vi kæmper for det rigtige, opgiver vi ikke, før vi har et resultat. Lad mig indrømme, at resultatet til tider kan være vanskeligt at komme frem til.

Det hænder, at vi tilsyneladende „kører fast“, fordi det kan være svært at bevise, at der er en „årsagsforbindelse“, som det hedder i erstatningsproget. Dermed menes en forbindelse fra frihedskampen til den pågældendes nuværende

sygdom. Det er en af de mest brugte begrundelser for afslag. Endelig mener jeg, at erstatningerne ofte burde være større, men man finder — delvis — frem til dem ved at se på, hvad den pågældende tjente „året før fængsling fandt sted“. Dengang var den pågældende måske lærling, men sygdommen melder sig først nu. Ganske vist sker der visse reguleringer, og der tages noget hensyn, men store bliver erstatningerne aldrig — og slet ikke som f. eks. hos tjenestemændene.

Har han grund til dårlige nerver?

Vi har i øjeblikket en vanskelig sag, fordi man ikke umiddelbart kan se en „årsagsforbindelse“. Det er en mand med dårlige nerver — meget dårlige nerver. Han var tidligt illegal. Pludselig en dag blev han efterlyst — af politiet. De satte vagt i hans hjem. Efter fjorten dages forløb kunne hans kones nerver ikke tage mere. Hun begik selvmord. Men manden fortsatte sin illegale virksomhed — og klarede sig helt frem til befrielsen.

Tyskerne var, efter at politiet var taget, adskillige gange lige ved at få ham, men lykken stod ham bi. Han vidste, at der var en pris på hans hoved — død eller levende, og han vidste, at han var sikker på en ladning tyske kugler, hvis de fik ham. Kan man ikke begribe, at han fik dårlige nerver? For mig er det indlysende. Hele hans efterkrigstidshistorie dokumenterer det ydermere. Men alligevel har man endnu ikke hos de bevilligende myndigheder kunnet se nogen „årsagsforbindelse“.

Den slags eksempler kunne jeg nævne en del af, men som sagt er der op mod 100 sager om året, så det ville føre for vidt at komme ind på de enkelte.

Døden gør indhug i vore rækker

— Desværre ligger det sådan, at vi ikke har så forfærdelig lang tid til arbejdet, fortsætter Børge Emil. Døden har allerede gjort store indhug blandt de tidligere kz-fanger, og også blandt dem, der „kun“ var illegale. Det er jo allerede dokumenteret, at kz-fangerne dør tidligere end normalt. For en del af „de illegale“'s vedkommende kan der være tale om det samme.

Og regeringen bør ikke glemme, at de erstatninger, som nu gives, jo ikke er erstatninger „i al evighed“, men det er erstatninger, som dør med os — eller i

SKAGEN APOTEK
SKAGEN

L. POULSEN I/S
BILLEDSKÆRERVEJ 15
TLF. (09) 12 72 85
ODENSE

FRED. FUHRMANN
BOGBINDERI
ODENSE

THEOPHIL PETERSEN
RAADHUSTORVET - VEJLE
TLF. 2500*

J. NISGAARD & CO.
MURERMESTRE
VEJLE - TLF. 1892

UDBYES BOGTRYKKERI A/S
VEJLE

TH. LISSAU
JYDSK RULLEGARDINFABRIK
VEJLE

OTTO HANSEN & CO.
HAVNEN
VEJLE

VEJLE MARGARINEFABRIK A/S
VEJLE

AKTIESELSKABET SÆBY BANK

$\frac{A}{S}$ SÆBY FISKE-ENSILAGE

BRDR. NIPPER
SKIBSBYGGERI
SKAGEN

$\frac{A}{S}$ SKAGEN KUL- og TRÆLASTFORRETNING

DEN SELVEJENDE INSTITUTION
ASK HØJSKOLE PR. MALLING

CEMENTSTØBERIERNES REDSKABSFORSYNING
BRØNDERSLEV

AKTIESELSKABET
PEDERSHAAB JERNSTØBERI
BRØNDERSLEV

HAUSTRUPS FABRIKER $\frac{A}{S}$
ODENSE

MARIUS BOEL
„BORGMESTERGAARDEN“
ALBANIGADE 5
TLF. NR. 12 78 10 - ODENSE

BY- og LANDBOSPAREKASSEN
I FREDERIKSHAVN

AKTIESELSKABET „JYKO“
AABYHØJ

DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI

AKTIESELSKAB
ODENSE

hvert fald med vore enker. I mange tilfælde bliver der intet til enkerne — hvis manden f. eks. dør af noget andet, end det, der er udregnet i invalideprocenter — og så sidder enkerne rigtig skidt i det. For så bliver der intet til dem. Vi har høfligst anmodet ministeriet om at se på dette problem.

Ministeriet fik anmodningen for et år siden, men endnu har man ikke følt sig foranlediget til en lovændring på dette punkt. Beklageligt, meget beklageligt.

Hvorfor de først kommer nu

— Landsforeningen er i de sidste år begyndt at virke kraftigere i provinsen?

— Ja, vore forskellige afdelinger er kommet godt med. Ålborg-afdelingen gør et stort og dygtigt arbejde, og også Århus og Esbjerg er kommet godt i gang.

Når mange af de invaliderede først kommer nu, er det sådan set meget naturligt. Mange af dem er temmelig ærkekære. De har ikke villet søge erstatning, så længe de har været i stand til at arbejde. Adskillige har også haft den mening, at „der var kammerater, som trængte mere, end de selv gjorde“. Det har fået dem til at vente. Nogle har heller ikke søgt, fordi „de var skuffede over tiden, der fulgte efter krigen“. Mange af disse mennesker skal næsten tvinges frem . . . tvinges af sygdom og nød.

Til tider er det helt uforståeligt, at der i velfærdsstaten Danmark kan være folk, der lider nød . . . virkelig svær nød, fordi de har pådraget sig skader under forsøg på en indsats for at befri deres land. Men sådan forholder det sig. Vi har mange eksempler — uhyggeligt mange.

Måske en skønne dag

I den kommende tid skal vi have fat i nogle sager for en del af de „langtids-illegale“. Altså nogle af dem, der ikke blev taget og sendt til Tyskland. Disse mennesker er i virkeligheden omtalt i lov nr. 475. De står nævnt i paragraf 1, og det *skulle* derfor være muligt at hjælpe dem.

Alligevel møder vi for disses vedkommende det ene afslag efter det andet.

Det er uforståeligt.

De bevilgende myndigheder kan ikke se en „årsagsforbindelse“.

Det kan jeg. Derfor fortsætter jeg.

Måske opnår vi en skønne dag, at man begynder at handle efter lovens ånd.

Og det bliver *virkelig* en skøn dag!

Den dag vil jeg aldrig glemme.

HANS FOSMARK.

P. S. Netop i disse dage har Landsforeningen Sammenslutningen af erhvervs-hæmmede fra Frihedskampen fået eget kontor, idet man er flyttet ind i kælderlokalerne i Admiral Gjeddés Gård, St. Kannikestræde 10, København K., hvor Kammeraternes Hjælpefond tidligere havde kontor.

Staten kan nøjes med . . .

Nu mangler man kun, at staten træder hjælpende til i form af betaling til en konsulent for foreningen og fornøden kontorassistance. Det ville absolut være rimeligt, for foreningen udretter en stor del af det arbejde, som staten forlængst burde have påtaget sig. Det vil imidlertid aldrig være muligt for staten at yde

den menneskelige assistance, som er nødvendig. Derfor burde man med tak tilbyde at nøjes med at betale udgifterne til arbejdet.

Børge Emil Pedersen, der selv lige efter krigen i mere end 6 år var 100 pct.s invalid, startede foreningens arbejde. Og han og hans bestyrelse behandler nu 100 sager om året i deres fritid.

Honorar indtil nu: NUL!

— Og dog får vi et honorar, siger Børge Emil.

— Hvordan det?

— Glæden, når det lykkes at føre en sag igennem. Den glæde kunne alligevel ikke betales i penge!

Men indrømmes må det, at det er fritidsarbejde at hjælpe andre.

Hvorlænge kan folk, der selv er invaliderede, klare en sådan ekstrabelastning?

Sluttelig skal vi nævne, at foreningens kontor er åbent hver mandag aften kl. 19—21.

HANS FOSMARK.

To-dages møde med smuk tilslutning

Frihedskampens Veteraner udvidede med stort held sit årsmøde fra een til to dage, og mødet havde et vægtigt indhold.

Frihedskampens Veteraner holdt 2-dages årsmøde lørdag/søndag den 22.—23. januar i lokalerne på Automatic i Glad-saxe.

Deltagerlisten talte 132 navne og 7 gæster, en tolk, en fotograf og en sekretær, men der var også deltagere, der ikke havde nået at komme med på listen, så man kan nok regne med ca. 175 deltagere.

Det var noget nyt, at årsmødet strakte sig over 2 dage, men præsidiet havde set rigtigt i sin planlægning, idet næsten alle deltog begge dage.

Til dirigent valgtes højesteretssagfører Poul Jarding. Formanden, direktør Sverre Seehusen, aflagde en fyldig beretning.

Han indledte med at mindes de medlemmer, der var afdøde ved døden i 1965.

Formanden delte sin beretning op i 3 hovedgrupper: 1. Indenlandske forhold. 2. FV's internationale virksomhed. 3. Problemer, vi mødte i 1965.

En bog om de faldne kan ventes

Bogen om de faldne ville stå til rådighed for skoler og biblioteker. Den vil in-

deholde en skildring af hver enkelt, der har sat livet ind i en særlig aktion, og den vil således berette om et stykke Danmarks-historie. Bogens udgivelse er sikret ved et ministerielt tilskud.

F. V. spillede på væsentlig måde ind ved højtideligholdelsen af 20 årsdagen for befrielsen, man var med i Frøslev-arrangementet dagen efter, og man stod for Danmarks tak til Sverige 2. maj. F. V. var protektor for filmen „Norden i Flamme“, og overskuddet fra gallaforestillingen og programmet tilfaldt F. V.

En film fra skolebesøget i frihedsmuseet forberedes

Man er for tiden i gang med at lave den film på 20 minutter, der skal stå til rådighed ved gruppebesøg i Frihedsmuseet.

Man havde afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat om flytningen af de tyske flygtningegrave.

Formanden sluttede sin beretning med nogle personlige bemærkninger, og sagde bl. a.:

$\frac{A}{S}$ JUNCKERS SAVVÆRK

KØGE

H. GLÆSEL
HØRSHOLM PLANTESKOLE
HØRSHOLM

LYSBRO TEGLVÆRK
INGENIØR S. LAUTRUP
TLF. SILKEBORG 430

CARL LARSEN BOGTRYK
v/ CHRISTOFFERSEN
MIDDELFART

WEBER & SØRENSEN
REKLAMEBUREAU
AARHUS

PETERSEN og WINTHER
v/ O. PETERSEN
AARHUS C

„ARTOL“ RENSERI
CLEMENSSTRÆDE 7
TLF. 3 00 30 - AARHUS

RØRBÆK SKO
v/ TAGE SKOU
SØNDERGADE 64
FREDERIKSHAVN

HØGSTED I/S
EL-FORRETNING
FREDERIKSHAVN

LUND & ERICHSEN AKTS.
TH. GRINSTED. ELEKTROINSTAL.
BREDGADE 49 - HERNING
TLF. 70 - 19 87

MØLLER & CO. $\frac{A}{S}$
AKKUMULATORFABRIK
ODENSE

PER AARSLEFF $\frac{A}{S}$
CIVILINGENIØR- og ENTREPRENØRFORRETNING
SILKEBORGVEJ 41 — AARHUS C — TLF. 5 46 66

TOLDSTRUP
HØRNING

$\frac{A}{S}$ JULIUS KYSTERS EFTF.
AARHUS C.

G. M. OLESEN
ADVOKAT
AARHUS — TLF. 2 23 00

E. B. M.
ØSTERGADE 1 — AARHUS

I/S SAGFØRER AUKTIONERNE
i
AARHUS

MALERMESTER POUL ANDERSEN
ROSENGADE 18 — AARHUS

JYDSK CENTRALTRYKKERI $\frac{A}{S}$
AARHUS C

KJULGAARDENS MINKFARM
v/ CARL THOMSEN
HIRTSHALS

$\frac{A}{S}$ KOLMANN & BOLET
BREDGADE 6 — HERNING
TLF. 18 81

Fra årsmødet i „Frihedskampens Veteraner“. Billedet er taget mens formanden, direktør Svønn Seehusen, aflægger sin fyldige årsberetning. Fra venstre ses iøvrigt generalsekretær for WVF Normann Acton, dirigenten, højesteretssagfører Poul Jar­ding og kassereren, oberst Norup.

Vi har en forpligtelse til at gå aktivt ind i arbejdet. Vi må ikke blot hygge os og tale sammen om gamle dage. Vi har vundet krigen, men ikke freden. Ingen kan med større ret tale om krigens rædsler end dem, der selv har oplevet dem.

Mennesker hungre efter fred

Mennesker hungre efter fred, men det er ønsketænkning, at man ved marcher og protester kan skabe fred. Man må fjerne uvidenhed, fattigdom, hunger og fanatisme. Først da er der mulighed for en verden med fred. Vi vil udbygge arbejdet i kontakt med vore nordiske kammerater.

Kassereren, oberst P. A. F. Norup aflagde regnskabet, der godkendtes.

Generalsekretæren for WVF, Norman Acton, bragte en hilsen, og generalsekretæren i det tyske krigsfangeforbund, Werner Kiessling, talte om „Krigsgenerationens rolle i Tysklands demokratisering“.

I sit ret personligt prægede foredrag gav Kiessling bl. a. den oplysning, at man i Tyskland vidste, at der fandtes kz-lejre, og at der her var interneret ledende politiske modstandere, kriminelle

og homoseksuelle, men at man ikke vidste, at der var umenneskelige forhold.

Udtalelsen gav anledning til en række ret voldsomme protester med oplysning om, at mange tyskere vidste ret god besked. (Vi beklager, at vi ikke i dette nummer har plads til at referere diskussionen).

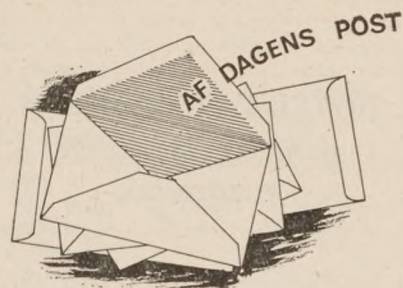
☆

Med stor interesse modtog man iøvrigt meddelelsen om, at fem danske eksperter knyttedes til WVF-hovedkvarteret i Paris. Det var professor E. A. V. Busch og afdelingslæge Knud Jansen som eksperter på protegeområdet. Videre fhv. minister, Irs. Per Federspiel — menneskerettighederne — oberstløjtnant Skern — FN's fredsbevarende styrke, og hrs. Poul Jar­ding — internationale juridiske anliggender.

☆

F. V. har gennem en række år haft dygtige formænd, der har forstået at samle et betydeligt medlemstal samt udføre et arbejde på et højt plan med god hensyntagen til fremtiden. Man må glædes over, at et sådant arbejde lykkes så smukt.

F—k.

I højtideligheden i Neuengamme i november deltog en dame fra Magdeburg, der var kommet med det håb at finde tidligere fanger, der i Neuengamme, nærmere betegnet på revieret havde truffet hendes mand:

Karl Schmidt fra Magdeburg, der også en tid sad i Sachsenhausen, og som desværre gik ned med et af skibene (Arkona) i Lybeck-bugten 3.5. 1945.

Såfremt nogen mener at have truffet Karl Schmidt, vil nærmere oplysninger kunne fås hos undertegnede, der også har et billede af Schmidt fra før fangetiden, og det ville glæde både fru Schmidt og hendes gamle svigermor meget, hvis der var mindste spor af nogen, der havde truffet ham.

Venlig hilsen.

D. MØRK JENSEN,
Villa Jegind, Sjørring, Thy.

☆

FERIEMULIGHEDER I NORGE?

En fangekammerat fra Kolding skriver, at han mener tidligere i „Pigtråd“ at have læst om feriemuligheder i Norge for modstandsfolk.

Han anfører, at han skriver allerede nu i vintertiden, da han tænker sig, at den slags skal ordnes i god tid.

☆

Det er rigtigt, at der ved Oslofjorden findes et feriehjem, bygget som rekreati­ons- og feriehjem for tidligere fanger.

Man kan tage ægtefællen med og børn over 16 år. Feriehjemmet ligger i pragtfulde omgivelser med en herlig udsigt ned over Oslofjorden. Værelserne er smukke og moderne, spisesstuen er bekvem og opholdsstuen er en drøm.

Førende norske kunstnere har ydet bidrag til hjemmets udsmykning.

Man betalte i 1965 15 kr. for hver pr. døgn for værelse med fuld forplejning. Man må vel regne med, at prisen i 1966 stiger til 20 kr.

Det er klogt at skrive i god tid. Adressen er: Solhøgda-komiteen, Postbox 1712, Oslo, Norge.

HOTEL VASEGAARDEN

BANEGARDSPLADSEN
FREDERICIA

SCHIÖTT OG HOCHBRANDT

SHIPBROKERS
AMALIEGADE 45
KBH. K - TLF. 15 00 16

NIELSEN's EFTF.

FISK- & VILDTHANDLER
FISKERIHAVNEN - NYBORG

SVEN LASSEN

REKLAMEBUREAU
ODENSE
KØBENHAVN

TRIFOLEUM

DANSK FRØAVLS KOMPAGNI
RANDERS

CHRISTIANI & NIELSEN

V. FARIMAGSGADE 41
KBH. V - TLF. 14 12 33

CLEMENSTRYKKERIET

KYSTVEJ 37 — AARHUS C.
TLF. 2 06 11

KARL K. PEDERSEN

ODENSE

STØT KAMPEN

FOR
KRÆFTENS BEKÆMPELSE

NIELS BLINKENBERG
ARKITEKT
BRØDREGADE 15 — RANDERS
TLF. 2 88 22

AUTOLAKERING så
GUNNER MØLLER
HELGOLANDSGADE 14
AARHUS — TLF. 2 51 42

B. JOHANNSEN
HOUMEDEN 12 — RANDERS
TLF. 2 20 51

RANDERS SALATFABRIK
KRISTRUPVEJ 63 - RANDERS
TLF. 2 96 44

JOHANNES CHRISTENSEN
VEJLE STØBEGODS
ST. VOLDGADE 6 — RANDERS
TLF. 2 88 11

GJERRILD BRUGSFORENING
GJERRILD — TLF. 16

RANDERS DENTAL
LABORATORIUM
TORVEGADE 12
TLF. RANDERS 2 50 26

L. ELKJÆR PEDERSEN
VROLDVEJ 16
TLF. SKANDERBORG 2 07 65

RICHARDT's TRANSPORT
NYHAVN 31
KBH. — CE 31 41

LEHMANN & REE
PATENTBUREAU
GL. TORV 22 — KBH.
TLF. CE 610

JULIUS WEINBERGER
LØNGANGSSTRÆDE 55
KBH. K. — TLF. PA 14 78

E. P. KROMANN
INGENIØRFIRMA
UPSALAGADE 26
KBH. Ø — TLF. TR 48 50

CYCLECOMPAGNIET A/S
FINSSENSVEJ 821
KBH. F — TLF. FA 64 64

L. K. KRISTENSEN & SØN
DANMARKSGADE 53
AALBORG
*13 33 11

KAREN og TRYGVE ENGEN
TANDLÆGER
HASSERISVEJ 105 - AALBORG
12 95 96

RYØ A/S
AALBORG

N. J. ØRSNES I/S
GULD- OG SØLVSMED
ALGADE 67 — AALBORG
12 08 32

KAJ BACHER-HANSEN
MIDDELGADE 10
RANDERS

RANDERS BYOMNIBUSSER
MARIAGERVEJ 76 - RANDERS
TLF. 2 17 11

RANDERS JERNSTØBERI
HVIDMØLLEVEJ - RANDERS

RUDOLF BENTZEN
REVISOR
NR. BOULEV. 62 — RANDERS
TLF. 2 67 22

ERIC OLSEN og CO.
SPEDITØRER
ØSTERGADE 14 — RANDERS
TLF. 2 64 00

GARDINEKSPERTEN
BRØDREGADE 11 - RANDERS
TLF. 2 40 33

R. FRENSILBER
KIRKEGADE 2
RANDERS

ANTON NIELSENS EFTF.
MIDDELGADE 11
RANDERS

ULLA og MAGNUS WITT
RAADHUSSTRÆDE 2
RANDERS

BAGERMESTRENS
RUGBRØDSFABRIK
THORSGADE 23 - RANDERS
TLF. 2 03 68

BJØRN BJØRNBAACH
RAADHUSSTRÆDE 2
RANDERS

TORBEN M. THORUP
RAADMANSBOULEVARD 5
RANDERS

AGGEBÆKS BOGTRYKKERI
VESTERGADE 6 - RANDERS

MIDTFYNS JERNSTØBERI A/S
RINGE
FYN

J. J. CARLSEN A/S

KORN- & FODERSTOF-
FORRETNING
FAABORG

OTTO LARSEN

v/ OTTO LARSEN & SØNNER
SMEDEMESTRE
NØRREGADE 19-21 - AALBORG
12 06 62

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

ER RASKE KAMMERATERS
HILSEN TIL DE SYGE

ALF FAXØE

KONGEGADE 33 - NYBORG
URE — OPTIK
GULD & SØLV

KH's feriehjem

Der skal søges i februar om tildeling af huset til næste sommer.

Tidligere fanger fra danske fængsler, interneringslejre og tyske kz-lejre, der er taget på grund af indsats i frihedskampen, kan søge tildeling af Kammeraternes Hjælpefonds dejlige feriehjem på Kegnæs, syd for Sønderborg.

Man kan læse om feriehjemmet og stedet i en udførlig, illustreret artikel, vi bragte i dobbeltnummeret for 25. august 1964.

Man kan bo der med hele familien. Huset er veludstyret med senge, dyner, tæpper, køkkenudstyr, el. køleskab og havemøbler. Man laver selv mad, men får huset uden vederlag. Huset er grundmuret og har stråtag. Man søger i februar måned.

Man kan bo der i 8 eller 14 dage.

Adressen for ansøgninger: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV.

Gestapofangerne

JULEAFTEN I MINDELUNDEN

Traditionen tro samledes en stor flok i Ryvangen juleaftens eftermiddag.

Der var sørget for højttaleranlæg, og hjemmeværnet deltog med fakler. Studentsangforeningen skabte en egen højtid og formanden for Frihedskampens Veteraner, direktør Sv. Seehusen talte gribende.

Han sagde:

Så er vi atter samlede her i Mindelunden en juleaften for at mødes i mindet om de mange af vore kære og kammerater, der ikke fik lov til at opleve Danmarks befrielse.

Der er en ganske særlig stemning herude denne aften, medens mørket sænker sig omkring os, og lysene tændes på gravene.

Denne højtidelighed juleaften er ikke alene blevet en tradition for os, men den er blevet en indledning til julen, som vi ikke vil undvære.

Stilheden og freden, der hviler over denne plads, får os til at føle den virkelige værdi af julen og føle nærheden af dem, der ikke er med mere.

Juleaften har jo fra vor barndom været to ting. Den har været familiens aften, hvor vi mødtes med slægt og venner fra

nær og fjern, og det var også den aften, på hvilken vi første gang hørte budskabet om fred på jorden!

Er der da en forbindelse mellem disse to ting? Familiens aften og fred på jorden og det, at vi er samlede her?

Ja, det er der.

For netop denne aften føler vi savnet af vore faldne stærkt og varmt.

Vi ved, at netop i aften, når familierne samles i hjemmene, ja, da vil tankerne og samtalen gang på gang beskæftige sig med dem, der ikke fik lov til at være med i aften. Vi ved også, at netop i år — 20-året for vor befrielse — føles dette savn særligt hårdt.

Hvor andre fester, ja så sidder der i tusinder af hjem landet over familier, der ikke kan være med i denne feststemning, men som stille lader tankerne gå til en søn, til en far, en broder, en søster eller mor, der satte livet ind og mistede det, for at andre kunne feste.

Vi, der står herude i aften, vil have lov til at føle os som medlemmer af familien og i tankerne være med i savnet og mindet om dem, der faldt.

Den store norske digter Nordahl Grieg, som selv mistede livet i en luftkamp over Berlin, har i et af sine smukke digte sagt:

Her skal vi mindes de døde,
som gav sit liv for vor fred,
soldaten i blod på sneen,
sømanden, som gik ned.
Vi er så få her i landet,
hver falden er bror eller ven,
vi har de døde med os,
den dag, vi kommer igen.

Vi mindes de døde, som gav sit liv for vor fred.

Men fik vi denne fred, — vandt vi andet end krigen, som kostede så store personlige ofre? Er kampen for freden — og med freden mener vi også friheden, retten til at være sig selv, til at tro og til at tale — forbi? Vi må i dag erkende, at frihedskampen ikke er forbi. Forfølgelse og utryghed præger vor verden.

Mere end nogensinde har vi brug for en aktiv indsats af enhver af os, en indsats for tolerancen og for menneskerettighederne.

Noget af det smukkeste og rene, der er skrevet i Danmark, findes i de breve, der blev skrevet af vore dødsdømte kammerater i de sidste timer.

I hver eneste linje er der et budskab til os — også i dag.

Brevene var i modstandsårene ikke alene til trøst og opmuntring for os, men de var også med til at tømre modstandsfronten sammen.

Gennem brevene var vore faldne kammerater med i kampen, og gennem brevene virkede de inspirerende på os. „Fred på jorden“ var det mål, vi alle satte os i frihedskampen. Vi indgik dengang et løfte og en forpligtelse til at føre denne kamp igennem. Ikke alene til at skabe et frit Danmark, men til at skabe en fri verden.

Lad os derfor i aften i mindet om vore faldne bekræfte dette løfte og bekræfte

denne forpligtelse, at vi vil vie hele vor styrke for at skabe en verden for vore børn og for vore efterkommere, der er fri og retfærdig, således at vore faldne kammeraters offer ikke har været forgæves.

I år — 20-året for vor befrielse — har den danske regering taget skridt til at frede alle frihedskæmpergrave over hele landet.

Vore faldne er herved blevet officielt hædret og anerkendt som sønner, der faldt for Danmark.

For eftertiden vil vore faldne vidne om, at der i Danmark i besættelsestiden og utryghedens år fandtes en ungdom, der trofast og offervilligt tog kampen op.

— En ungdom, der var villig til at bringe det største offer de kunne — dem selv.

☆

Formanden for Gestapofangerne, lektor Jørgen H. Barfod, sluttede med at takke for venlig støtte til arrangementet.

Landsstævnet forberedes

Et udvalg med arkitekt Ove Chr. Lembcke i spidsen er i fuld gang med at tilrettelægge programmet for landsstævnet i dagene 6.—8. maj, det, man ofte kalder Store Bededagsferien.

Det var oprindeligt planen at holde stævnet i Fuglsølejren, men stedet er ændret til Ebeltoft by, idet det har vist sig muligt at skaffe tilstrækkeligt med hotelværelser her.

De førstankomne samles på hotel Skansen om torsdagen, hvorefter man regner med at kunne modtage nordmændene i Århus fredag formiddag. Man foretager derefter kransenedlægning i Mindeparken.

Fredag eftermiddag er reserveret foredrag af læger, der har fulgt eftervirkningerne af kz-ophold. En ministeriel embedsmand forventes at ville redegøre for administrationen af erstatningerne.

Samme dag vil en repræsentant for Amnesty International redegøre for forholdene for politiske fanger rundt i verden i dag. Til stævnet er som talere om lørdagen indbudt den tidligere norske statsminister Einar Gerhardsen, Berlins overborgmester Willy Brandt samt folketingsmand Poul Sørensen.

I spidsen for stævnet står Gestapofangerne, der har indbudt en række andre foreninger til også at deltage.

Der vil blive arrangeret, antagelig 2, udflugter, ligesom der lørdag aften vil blive festmiddag med dans.

Deltagelse i stævnet er holdt på rimelige priser. Bor man på dobbeltværelse, betaler man 135 kr., for enkeltværelser bliver der tale om et tillæg på 10 kr., og ankommer med torsdag, betaler man 25 kr. ekstra.

RANDERS-AFDELINGEN:

Foreningen arrangerer et lotterispil onsdag den 23. februar på restaurant „Rosen“, Gasværksvej, Randers.

VASKERIET „VÆNGE“

K. MØLLEBÆK
BAGGERSGADE 4 - NYBORG

HORSENS BANK A/S

SØNDERGADE 18-20 - HORSENS
TLF. 2 12 00

NYBORG

ISOLERINGSFORRETNING
VÆGTERGADE 12 - NYBORG
TLF. 21 24

TUBORG DEPOTET

WICHMANDSGADE 10 - ODENSE

J. C. HANSEN
SKIBSMÆGLER
HADERSLEV

ELEKTRIKERNES
FAGFORENING
ODENSEGADE 2 - AARHUS C

„WIENERBAGERIET“

H. SANDBECK
SØNDERGADE 14
SØNDERBORG

SEVERIN SCHMIDT A/S
HADERSLEV

TH. LAURSEN'S BOGTRYKKERI
JERNBANEGADE 8 - TØNDER

BOGTRYK
OFFSET
BOGBIND
TLF. TØNDER 2 15 50

STØT KAMPEN
FOR KRÆFTENS
BEKÆMPELSE

BAGERMESTER
ARNE KNUDSEN
KNUDSHOVEDVEJ 15

AARHUS STEVEDORE CO.

POLENSGADE - AARHUS C
TLF. (061) 2 04 66

GRØNBJERG TEGLVÆRK

Spec. Bauma dæk, drænrør
og teglbjælker
TLF. (073 - 8 51 11) 10

KONRAD JØRGENSENS
BOGTRYKKERI A/S
KOLDING

HJALMAR JOENSENS
LITOGRAFISKE ETABL. A/S
PRAGS BOULEVARD 45
KBH. S. — TLF. AS 6643

VIGGO ANDERSEN
INGENIØR
HADERSLEV

NEUENGAMME

Neuengammeforeningen har holdt medlemsmøde søndag den 19. decbr.

Der blev vist to film fra Neuengamme, idet E. Jacob Jensen viste den film, han optog ved indvielsen

af monumentet den 7. novbr., og Bernth Johannesson viste både de og Neuengamme 44.

Med henblik på dagene fremover fremhævede Køster betydningen af, at vi højtideligholder den 20. april 1945, dagen for lejrens befrielse. Han omtalte det historiske forskningsarbejde og hjælpen til kammerater, der er i vanskeligheder.

Arbejdet blandt ungdommen må heller ikke glemmes.

afsnit, han optog i maj måned, da monumentet var under rejsning og dels ved selve afsløringen.

Sekretæren i Neuengammeforeningen, arkivar Niels Otto Køster dvælede ved minder fra Vestre Fængsel

Dagbogsblade

13/10.

TYSK ADJUNKT BAGATELLISEREDE FORHOLDENE I KONCENTRATIONSLEJRENE

KIEL. Med anordning af 28. september er adjunkt (studieråd) dr. Endrigkeit, Büsum, af undervisningsministeriet i Kiel blevet suspenderet fra tjeneste, oplyser landsregeringens pressekontor. Baggrunden er, at dr. Endrigkeit „ikke har udvist den tilbageholdenhed, man kan vente af en lærer“.

Den 16. juni i år blev det kendt i undervisningsministeriet, at dr. Endrigkeit skulle have fremsat ytringer i sin undervisning, som tydede på, at han ikke rettede sig efter en formaning, som blev fremsat allerede i sommeren 1960. Man indledede straks, hedder det, indgående undersøgelser, og resultatet blev, at det drejede sig om „betænkelige politiske bemærkninger“ i undervisningen. Blandt andet gjorde dr. Endrigkeit forsøg på at bagatellisere, hvad der under nazismen skete i de tyske koncentrationslejre. Dette til trods for, at han ikke blot af ministeriet, men også af kolleger og foresatte var blevet gjort opmærksom på det urigtige i den af ham valgte fremstillingsmåde.

Derfor er dr. Endrigkeit nu altså blevet suspenderet. Undersøgelsen mod ham ventes snart afsluttet, og der vil derefter blive truffet bestemmelse om, hvorvidt der skal rejses tjenestemandssag imod ham.

14/11.

EN JØDES VIDNESBYRD

Frederiksborg Amts Avis (V) kommenterer under denne overskrift overrabbiner Marcus Melchior's modtagelse af det tyske fortjenstkors:

Der er brug for folk, som har både sind og mod til at bygge bro, hvor andre, der har mindre at tilgive, end jøderne har, forsikanser sig bag mure og volde.

Vi kommer aldrig videre i arbejdet for at få verden gjort bedre, hvis de, der skal vejlede ungdommen, ikke selv vil vise vejen fremad gennem deres personlige eksempel.

23/11.

KZ-OFRENE MINDET

Ladelund. Ligesom i de foregående år havde Ladelund i søndags besøg af repræ-

Fra indvielsen af mindesmærket ved den tidligere koncentrationslejr Neuengamme ved Hamburg den 7. november 1965. På billedet ses den danske faneborg. I forgrunden ses Landsforeningens fane skænket af Danmarkssamfundet.

VOGNMAND H. SALLING TVEDE PR. RANDERS TLF. LINDE 126
ADOLF ANDERSENS EFTF. SKIBSMÆGLER RANDERS - TLF. 2 55 55
IVER H. IVERSEN STATSAUT. REVISOR ALLEGADE 24 A - KBH. TLF. 18 95
HOLLES CONDITORI ALGADE 57 AALBORG
CHR. M. ELGAARD KORN OG FODERSTOF SKANDERBORG - TLF. 2 12 44
TH. KROG AUTOFORHANDLER VESTERBRO 62 - ODENSE
ØRSTED APOTEK ØRSTED
VOGNMAND E. GROTH GL. SKANDERBORGVEJ RANDERS - TLF. 2 48 36
VESTER-PEDERSEN TORVEGADE 14 RANDERS
STENTOFT & PEDERSEN SNEDKERMESTRE ALGADE 53 - AALBORG 12 13 02
AXEL BIE NIELSEN GODSEJER STENALT HOVEDGAARD ØRSTED
H. V. GEER INGENIØR ZELTNERVEJ 10 SILKEBORG
CHR. HØEGH TØMRERMESTER SØGADE 1, SILKEBORG TLF. SILKEBORG 787
LUDVIG HERTZ MANUFAKTURHANDLER NYGADE 4 — RINGKØBING TLF. 2 06 00
AXEL MØLLER REVISOR BORGERGADE 20 SILKEBORG — TLF. 1980
P. KRUSES PLANTESKOLE TILST PR. AARHUS C.
BRUGSFORENINGEN I TRANBJERG TRANBJERG - TLF. 58 og 218
FALCK - ZONEN KYSTVEJ 2 — AARHUS C. TLF. (061) 2 22 22

FREDERIKSHAVNS BANK $\frac{A}{S}$ JERNBANEGADE 2 — FREDERIKSHAVN * 20433
EVA BANER GYLLINGNÆS GODS PR. GYLLING
H. THORND AHL KORN - FODERSTOFFER & GØDNING AALBORG *12 60 00
KORN- OG FODERSTOF KOMPAGNIET $\frac{A}{S}$ HAVNEGADE 23 - ODENSE
RINGE CEMENTVAREFABRIK $\frac{A}{S}$ RINGE FYN
VENDS M. FL. HERREDERS LANDBOSPARE- & LAANEKASSE NØRRE AABY SPAREKASSE NØRRE AABY - FYN
SANDGAARD & SØN AUT. EL-INSTALLATØR ALGADE - RINGE
BANKEN FOR RINGE OG OMEGN TLF. RINGE 84
LANDBOSPAREKASSEN FOR RIBE OG OMEGN
CROWN GUMMED PAPER $\frac{A}{S}$ KBH. - TLF. FA 77 77
STØT KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

MIDTJYDSK TRÆLASHANDEL
FREDERIKSBERGGADE 32—40
SILKEBORG — TLF. 1011

**HANDELS- OG
LANDBRUGSBANKEN**
I SILKEBORG

**AGGERHOLM KURSTED
OG HOTELPENSION**
SILKEBORG - TLF. (068) 1 - 117

HOTEL HAFNIA
KØGE

TEATERBYGNINGEN
KØGE
TLF. 100

C. F. PETERSEN & SØN
TORVET 19 — KØGE
TLF. 24

NØRREDALS BAGERI
NØRREGADE 56 — KØGE
TLF. 1097

ANKER GREGERSEN
BAGERMESTER
KØGE — TLF. 986

**ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI**
TLF. KØGE 290

FINN GAARDBOE
HERNING

H. A. REIMAR NIELSEN A/S
TRÆLAST-
& BYGNINGSARTIKLER
SILKEBORG

DUKKEHJEMMET
ØSTERGADE 6
SILKEBORG

BRDR. A. & E. CHRISTENSEN
SLAGELSE MØBELFABRIK
HOLBÆKVEJ — SLAGELSE

H. KLARSKOV JEPPESEN
STATSAUT. REVISOR
TLF. VORDINGBORG 860

BLANKET FORLAGET
NDR. FASANVEJ 154
KBH. N.

**DE KVINDELIGE
BRYGGERIARBEJDERE**
LINDEVANGSALLE 6 - KBH. F

TØJ RENSERIET
LØVEGADE 68
SLAGELSE

P. M. OLSEN
AUTOFORHANDLER
LØVEGADE 4 — SLAGELSE

**ELEKTROMEKANIKER
SVEND ROSIN**
S. STATIONSVEJ 7 — SLAGELSE

GRUNDTMANN TRIKOTAGE
VORDINGBORG — TLF. 784

SØHOLT GODS

PR. MARIBO

BAGERI- & KONDITORIARBEJDERNES FORBUND

STØVNÆSALLE 1 — KBH. NV

ODENSE STOLE- & MØBELFABRIK

ANNASHOLMSGADE 9—11 — ODENSE
TLF. 11 88 98

MASKINFABRIKKEN SIO A/S

ODENSE

AALHOLM & BREMERSVOLD GODSKONTOR

PR. NYSTED
TLF. 03 - 87 10 15

ANDELSBOGTRYKKERIET

A. M. B. A.
VINDEGADE 72 — ODENSE
TLF. 12 10 30

BOTVED BOATS A/S

SLAGELSE

sentanter for Putten, den lille hollandske by, der i 1944 ramtes så hårdt af krigen. Samtlige mandlige indbyggere førtes til nazistiske kz-lejre, som hævn på drabet på en tysk officer. 105 døde efter frygtelige pinsler i Ladelundlejren og er begravet her. Som repræsentant for Putten by nedlagde kommunesekretær Friso en krans ved mindesmærket for de hollandske kz-ofre. Forinden deltog hollænderne i gudstjenesten i Ladelund kirke.

3/12.

KRÆVER TJEKKERNE FRU HEYDRICH OG H. REINEFARTH UDLEVERET?

FLENSBORG. — Fra pålidelig kilde i Sverige forlyder, at Tjekkoslovakiet har rejst krav om udlevering af Lena Heydrich, der bor på Femern, og af tidligere borgmester Heinz Reinefarth, Vesterland. Begge sigtes for krigsforbrydelser i Prag under krigen.

Lena Heydrich er enke efter den tidligere „rigsprotector“ Reinhard Heydrich, også kaldet „bødlen fra Prag“. Han blev dræbt den 4. juni 1942, og tyskerne hævned sig ved at udslutte byen Lidice. Heinz Reinefarth (tidligere SS-general), der navnlig er blevet kendt for sin deltagelse i den brutale og blodige nedkæmpelse af opstanden i Warszawa, var i begyndelsen af 1940'erne leder af det tyske politi i Prag.

4/12.

6.000 KR. FRA TIDLIGERE MODSTANDSFOLK

AABENRAA. En kreds af tidligere modstandsfolk i Aabenraa besluttede for nogen tid siden at indsamle penge til en gave til det ny 4. maj-kollegium. Da man i Aabenraa ikke rådede over fortegnelser over alle tidligere modstandsfolk, lod man aviserne bringe bud om indsamlingen. Dette hjalp så godt, at der indtil nu er indsamlet ca. 6.000 kr. til formålet.

Indsamlingen fortsætter imidlertid, og de, som endnu ikke har ydet deres skærv, kan henvende sig til boghandler Peter N. Andresen, Aabenraa.

13/12.

HAN KAN LÆSE OM „SIN“ PROCES I AVISERNE

HANNOVER. I begyndelsen af 1941 gav SS-„Obersturmbannführer“ Hermann Julius Reuff ordre til konstruktion af transportable gaskamre til henrettelse af navnlig jødiske kvinder og børn. Baggrunden herfor var, at SS'ere havde klaget over „den sjælelige belastning“, de blev udsat for, når de skulle skyde disse mennesker. De rullende gaskamre, camoufleret som flyttevogne, blev henrettelsesstedet for ca. 100.000 mennesker, inden Hitlers og Himmlers vanvid gjorde oprettelsen af gaskamre i de fleste koncentrationslejre til en „logisk nødvendighed“.

Herman Julius Rauff lever i bedste vel-

gående i Chile, og han kan fra næste forår læse i aviserne om den proces, der ved retten i Hannover skal gennemføres mod hans hjælpere. Chile har nægtet at udlevere Rauff.

22/12.

HAGEKORSSMØREREN FRA BAMBERG FOR DOMSTOLEN

— Jeg angrer mine gerninger og er nu blevet klar over, at også jøderne har ret til at leve.

Denne erklæring afgav den 20-årige hagekorssmører fra Bamberg, tandteknikeren Reinhard Woitzik, i retten i Bamberg, hvor han venter sin dom for den serie af antisemitiske smørier, der i sommer vakte protester og afsky i hele verden. Det er første gang, at den unge mand, der i over en måned holdt et stort politiapparat i ånde ved nat efter nat at drage ud på sine malerture, har vist tegn på, at han fortryder, hvad han har gjort.

Endnu i undersøgelsesarresten — lige til det sidste — sang han nazisange i vilden sky og var stolt, når medfangerne kaldte ham „Mein Führer“ og heilede for ham på cellegangene.

22/12.

SS-MAJOREN FRIKENDTES Anklaget for meddelagtighed i mord på belgiske modstandsfolk.

WIEN. En kriminalret i Wien frikendte i dag den tidligere SS-major Robert Jan Verbelen, der var anklaget for meddelagtighed i mord på belgiske modstandsfolk under den anden verdenskrig.

En belgisk ret dømte i 1947 den 54-årige Verbelen til døden i absentia. Efter Tysklands nederlag i 1945 flygtede SS-majoren til Østrig, hvor han i 1959 opnåede statsborgerskab. Han havde på daværende tidspunkt arbejde i det østrigske politi.

Retssagen har været i 23 dage, og Verbelen har under hele sagen erklæret sig ikke-skyldig. Hovedvægten i hans forsvar var lagt på, at han handlede efter ordre fra sine tyske overordnede. Repressalierne mod de belgiske modstandsfolk blev gennemført efter ordre af den tyske SS-chef Heinrich Himmler, hævdede han.

Under sagen kom det frem, at han havde arbejdet for den amerikanske efterretningstjeneste i Østrig.

Frifindelsen ventes at ville vække en del røre i Belgien. Den belgiske justitsminister, Pierre Wigny, oplyste i dag i det belgiske senat, at samtlige dokumenter i sagen mod Verbelen var blevet overladt de retlige myndigheder i Belgien.

27/12.

EICHMANN JUNIOR: DE GAMLE NAZISTER ARBEJDER FORTSAT

MÜNCHEN. Hitlers nære medarbejder Adolf Eichmann, der i 1962 blev henrettet i Israel for krigsforbrydelser, ville frivilligt have ladet sig afhøre ved en international domstol for at afsløre de „virkelige

skyldige“, sagde hans søn Klaus Eichmann i går i et interview.

„Far sagde ofte, at de virkelig skyldige endnu var i live — som f. eks. den tidligere Gestapo-chef Heinrich Müller og Hitlers tidligere stedfortræder Martin Bormann“, oplyste Klaus Eichmann til det illustrerede vesttyske blad „Quick“.

Adolf Eichmann blev i 1960 bortført af israelske agenter fra Argentina, hvor han havde holdt sig skjult. Han blev henrettet for sit ansvar for drabene på millioner af jøder under anden verdenskrig.

Bøger

BESÆTTELSENS

HVEM - HVAD - HVOR

Politikens Forlag, 488 sider. — 22,50 kr.

Denne bog på 488 små, 2-spaltede sider er udkommet i Politikens kendte håndbogsserie; og forlaget forventer, at den bliver opslagsbogen om de 5 lange år. Den bringer mange billeder, nogle endog særdeles interessante, andre ganske morsomme, og en rigdom af oplysninger, således at enhver kan høste ny og god viden. Det centrale i bogen falder i 3 hovedafsnit: 1) Dr. phil. Jørgen Hæstrup: Danmark under besættelsen, 127 sider. 2) et leksikalt afsnit på 232 sider, spændende fra alsang til østrumsudvalget, og 3) et biografisk afsnit på 91 sider, fra Alsing Andersen til T. P. A. Ørum.

Bogen kan trygt anbefales til alle, ikke mindst til dem, der er for unge til selv at have oplevet de 5 år. Men det udelukker ikke, at kommende udgaver kan blive endnu bedre. Når man vil lave en opslagsbog, skal registrene være helt i orden; og her slår 9½ side langt fra til. I registret er f. eks. m.h.t. kriminalassistent Roland Olsen kun henvist til ét sted, uanset at han omtales adskillige steder. Registret viser intet om, hvor f. eks. Paul Holt eller Nordahl Grieg er nævnt. Ej heller kan man se, om begivenheder i visse byer er nævnt. Når man tænker på den overvældende inspiration, som Norge bragte os, savner man navne som Paal Berg og Eivind Berggrav. Mest kritik kan der rettes mod biografierne; og redaktionen erkender da også, at man prøver på at løse en uløselig opgave. Folke Bernadotte er ikke med; derimod en tysker ved navn Werner Haverbeck.

Bogens system med de 3 hovedafsnit medfører nogle gentagelser.

Når en mus vil sluge en elefant, må den levne mangt og meget. Dr. Hæstrup har haft en snes andre „kokke“ til at deltage i tilberedningen af elefanten. Hvis han vil være mesterkok eller måske endog enekok ved næste udgave, vil det stykke af elefanten, der da serveres, blive endnu mere lækker!

R. PRYTZ.